

Eleccions Municipals 28-M 2023 | Reflexions i propostes en clau local i metropolitana

entitats
catalanes
d'acció
social

Amb motiu de les eleccions municipals del proper 28 de maig a Catalunya, la federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), formada per més de 120 entitats que treballen amb col·lectius en situació o risc d'exclusió social per al ple desenvolupament de les persones i per una major justícia social, recollim en aquest document la nostra posició i les nostres demandes en relació a tres àmbits que considerem essencials en clau de drets amb visió local i metropolitana: **el padró com a porta d'accés als drets i els serveis socials, l'habitatge i la garantia d'ingressos**. Sense perdre de vista en cap cas la qüestió competencial i interadministrativa, considerem que el rol dels ajuntaments és cabdal pel que fa a aquests tres reptes i, si bé en menor mesura, pot contribuir també al factor bàsic per combatre la pobresa que representen els ingressos de les llars en situació de major vulnerabilitat.

És per això que, d'entre els diversos àmbits en què treballem les entitats que conformem ECAS, ens centrem en l'empadronament –i tot el que implica en termes de drets i accés als serveis socials–, l'habitatge i la garantia de rendes per procurar que totes les forces polítiques que concorreran a les properes eleccions municipals escoltin els nostres plantejaments i **incorporin en els seus programes les nostres propostes**.

REFLEXIONS INICIALS

La proximitat és un dels trets característics del treball de les entitats socials, com també ho són la voluntat de fer xarxa i la col·laboració amb altres agents, començant pels poders públics. En l'àmbit local, la cooperació i, cada vegada més, les aliances amb els ajuntaments, responen a una lògica natural de **donar resposta a les necessitats de la població reforçant alhora el teixit comunitari**. Des de la perspectiva de la prevenció i la construcció d'una societat cohesionada, aquest doble enfocament és una aposta estratègica intrínseca a la nostra manera de fer acció social.

En el context actual, marcat per tots els **efectes post pandèmia** de covid-19 però també pel **col·lapse sistèmic** que evidencia la crisi energètica vinculada al canvi climàtic i agreujada per la invasió russa d'Ucraïna, la **tendència inflacionista** a nivell mundial ha arribat a superar el 10% (juny 2022) i torna a disparar les alarmes de la crisi social que pot desencadenar. Les polítiques econòmiques de la Unió Europea i les mesures que adopti el Govern espanyol seran determinants del seu impacte al nostre país, però un cop més serà clau el paper de les administracions més properes a la ciutadania. L'Agenda 2030 de les Nacions Unides reconeix explícitament el potencial transformador dels ens locals i un dels disset Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) fa referència, precisament, a la necessitat de crear 'Ciutats i comunitats sostenibles' posant en valor la **rellevància del món local** a l'hora d'assegurar "l'accés de totes les persones a habitatges i serveis bàsics adequats, segurs i assequibles", entre altres fites.

Les entitats socials treballem en clau de **garantia de drets** per fer possible que tothom pugui complir també els seus deures. Un objectiu que entenem compartit amb les administracions a tots els nivells i per al qual reivindicuem el nostre rol com a aliats en la **coproducció de les polítiques públiques** que l'han de fer efectiu. Generar espais de governança que comptin amb la **participació directa de la ciutadania** és fonamental per construir plegades

una nova manera de fer política que respongui a les necessitats reals de la població i millori la qualitat democràtica de les nostres institucions.

La mirada des de l'acció social respon a **l'esperit crític i la voluntat de transformació social** que ens defineix, i en aquest sentit l'acompanyament a les persones és indissociable de la visió a mitjà i llarg termini en clau de **justícia social**. Les respostes des de la proximitat han d'anar alineades amb el pla d'acció internacional que marca l'ONU per aconseguir l'**equilibri social, econòmic i mediambiental**. És per això que, alhora que atenem necessitats individuals i col·lectives, lluitem contra la pobresa i les desigualtats, denunciant-ne les causes i reclamant un **nou model socioeconòmic**. Un nou paradigma que posi en valor el sosteniment de la vida, les persones i les cures com a eix fonamental de les polítiques públiques per consolidar i desenvolupar un veritable Estat de Benestar.

Des d'aquest punt de vista apostem per **ciutats interculturals, pacificades i inclusives** que, més enllà d'acollir la diversitat, la reconguin com una font d'enriquiment i progrés social. Ciutats **pensades amb i per a les persones en tots els seus moments vitals**; capaces d'incorporar les mirades dels infants, de la gent gran i de tots els col·lectius vulnerables. Ciutats solidàries, obertes al món i connectades amb el seu entorn per abordar de manera coordinada els reptes comuns. Les **polítiques d'àmbit metropolità** formen part també dels desafiaments que afronten avui els municipis i cal potenciar acords que permetin articular serveis i programes conjunts, tal com hem constatat en un àmbit tan bàsic com l'habitatge. En les jornades celebrades a Barcelona i Girona el juliol i novembre, respectivament, de 2022 arran de l'informe INSOCAT sobre [Habitatge i exclusió residencial](#), posàvem el focus justament en l'abordatge en clau metropolitana del repte que suposa fer efectiu per a tothom el dret a un habitatge digne i adequat.

PROPOSTES EN CLAU LOCAL

1. PADRÓ, DRETS I SERVEIS SOCIALS

1.1. Informació i orientació

- ✓ Informar i orientar degudament totes les persones interessades sobre els tràmits a realitzar per **fer efectiu l'empadronament**, així com de la possibilitat de demanar l'actuació del Síndic o Defensor Local.
- ✓ Efectuar les actuacions necessàries per tal de **mantenir actualitzats els padrons municipals** en tant que registres administratius, amb la finalitat que les dades que hi consten s'ajustin a la realitat, tal com preveu l'Institut Nacional d'Estadística (INE).
- ✓ Sensibilitzar la ciutadania sobre l'**obligatorietat d'inscriure's al padró** del municipi en el qual es resideix habitualment, tal com estableix el Decret 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei Municipal i de Règim Local de Catalunya (articles 39 a 45).
- ✓ Informar les **persones extracomunitàries** sense autorització de residència permanent de la necessitat de renovar l'empadronament cada dos anys i realitzar un preavís abans de declarar la caducitat i baixa del padró.

1.2. Accés al padró, dret de ciutadania

- ✓ Facilitar i garantir l'**empadronament de totes les persones** residents al municipi en qualsevol situació (sense llar, relloguer, irregularitat administrativa, etc.), tal com preveu la llei, atorgant-los així la condició de veí o veïna de la població.
- ✓ Emprar la directriu tècnica de l'INE en relació al **padró sense domicili fix** per a les persones sense llar i/o que dormen al carrer, en centres d'allotjament, en habitacions rellogades o en altres circumstàncies que dificulten o impedeixen la inscripció en un domicili determinat.
- ✓ Acceptar l'**empadronament en seus d'institucions públiques o d'entitats socials** amb les quals tinguin relació les persones sol·licitants, en base a un informe de la seva situació elaborat pels serveis socials del municipi o per les mateixes entitats que realitzen el seguiment del cas.

1.3. Serveis socials de qualitat

- ✓ Incrementar la **ràtio de professionals** als serveis socials per assegurar la **qualitat de l'atenció** en unes condicions adequades, eliminant les llistes d'espera i la saturació actuals. Procurar la màxima cobertura horària de les oficines, amb flexibilitat per part de l'equip de professionals, i garantir el dret de les persones a ser ateses per l'administració de manera **presencial** (Art. 14 de la Llei de Procediment administratiu); la cita prèvia ha de ser una elecció, no una imposició.
- ✓ Millorar la **coordinació entre els diferents serveis i prestacions**, reduir la burocràcia i simplificar els tràmits i la documentació requerida. Habilitar una **finestreta única** que canalitzi i derivi les peticions en base a una mirada integral i global de cada cas, establir **un únic informe social** per a qualsevol ajut o prestació i comunicar les informacions de manera més entenedora.
- ✓ Potenciar la **informació dels recursos i serveis** a què la població té dret en els diferents àmbits: habitatge, subministraments, prestacions econòmiques, ajuts socials, orientació laboral, infància, etc. Aprofundir i estendre iniciatives com el sistema VINE de l'Ajuntament de Barcelona, en fase pilot.
- ✓ Implementar el **model d'acompanyament centrat en la persona**, la qual cosa vol dir reconèixer la seva autonomia, llibertat i capacitat per sol·licitar allò que necessita i decidir sobre el seu procés. Flexibilitzar i **adaptar els recursos per contribuir a l'apoderament** de la persona.

1.4. Treball comunitari i en xarxa

- ✓ Potenciar el **treball en xarxa amb tots els agents de la comunitat**, tant públics d'altres àmbits (salut, educació, etc.) com teixit associatiu (entitats, moviments socials) i món empresarial (comerç, economia social...). Incorporar la mirada de l'acció comunitària i millorar l'articulació entre el treball individual, grupal i comunitari.
- ✓ Impulsar l'activitat econòmica i la creació de riquesa al territori, invertint en experiències pilot per dinamitzar el teixit comercial i el consum

als barris. Apostar especialment per l'**economia social i col·laborativa**, amb recursos associats com les targetes de prepagament o les monedes socials.

2. HABITATGE

2.1. Accés a l'habitatge digne

- ✓ Aplicar de manera generalitzada i uniforme les Llei 11/2020 i 24/2015 per **evitar els desnonaments, les pèrdues de l'habitatge i els talls de subministrament**, promovent els mecanismes de segona oportunitat per a les persones endeutades i incrementant el nombre d'habitatges per als real·lotjaments. L'**accés universal als subministraments bàsics** de tots els habitatges ha d'incloure els ocupats de manera irregular mentre no es real·lotja les persones ocupants, i la corresponsabilitat de les companyies subministradores en el compliment dels drets energètics s'ha de fer efectiva mitjançant convenis perquè assumeixin els deutes acumulats per les llars en situació de risc que no han pogut fer front als pagaments. A més, cal consolidar i **ampliar els serveis d'assessorament energètic** i facilitar l'acondicionament dels habitatges per millorar l'eficiència energètica i reduir el cost dels subministraments.
- ✓ Facilitar sòl públic per ampliar el **parc d'habitatge públic i de lloguer social** fins assolir el 15% abans de l'any 2030, amb mesures com la **reserva del 30% en totes les noves promocions privades** i el foment d'alternatives com les cooperatives d'habitatge en cessió d'ús o la masoveria urbana.
- ✓ Donar continuïtat i ampliar el conjunt de **mesures preventives per mantenir l'habitatge**: regulació dels preus de lloguer, control a les propietats, protecció dels llogaters i ajuts al lloguer mentre no es pugui cobrir la demanda d'habitatge protegit.
- ✓ Vetllar pel **compliment de la normativa** per part de les diferents administracions i promoure una aproximació metropolitana a la situació de l'habitatge. Aplicar **contraprestacions i sancions als grans tenidors** que no compleixen amb les obligacions en relació als contractes de lloguer social i regulació dels preus de lloguer.
- ✓ Facilitar l'accés als habitatges de protecció oficial **eliminant els topalls mínims i màxims** d'ingressos.
- ✓ Comprar i captar habitatge privat: mobilitzar l'ús dels pisos buits per dedicar-los al lloguer protegit, expropiant temporalment els **habitatges buits propietat de bancs i grans tenidors** tal com preveu la Llei 4/2016 de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones en risc d'exclusió residencial.
- ✓ Combatre els processos de gentrificació **regulant els preus del lloguer privat** i posant fre als increments abusius que segreguen i expulsen el veïnat.
- ✓ Permetre l'accés de les entitats socials als ajuts i les mesures de **rehabilitació, regeneració i renovació** del parc destinat a habitatges

d'inclusió social per assegurar les condicions d'habitabilitat i eficiència energètica d'aquests habitatges.

✓ Dotar de més recursos la **Mesa d'Emergència** (Mesa de valoració d'emergències econòmiques i socials de Catalunya) perquè garanteixi alternatives habitacionals en totes les situacions de necessitat i en el termini establert de tres mesos, ja sigui de manera directa o en coordinació amb les meses d'àmbit local. Per tal d'afavorir la màxima cobertura a partir d'uns mínims d'**uniformitat territorial**, aquestes meses locals hauran de prendre com a referència la normativa general catalana i, en tot cas, millorar-la en clau de facilitar-ne l'accés o ampliar les garanties que ofereix el marc comú. A més, cal treballar per una visió metropolitana que equipari condicions i vetlli per la cohesió intermunicipal. I pel que fa als col·lectius més vulnerables, assegurar que es **facilita l'accés** a la Mesa de les famílies que han participat en projectes d'habitatge d'inclusió a tot el territori per donar resposta a persones en situació d'infrahabitatge i/o amuntegament, més enllà de mantenir **contingents especials per a col·lectius específics**.

✓ Proveir **recursos habitacionals que evitin allotjar** persones i, sobretot, famílies amb infants a càrrec desnonades **en pensions** i allunyades del seu territori, amb la inestabilitat i ruptura que això significa.

✓ Protegir especialment els **col·lectius i perfils en situació de major vulnerabilitat** o risc: persones **migrades** (garantir l'acompanyament almenys mentre no es deroga la llei d'estrangeria que els aboca a la irregularitat administrativa, la precarietat i l'exclusió), **gent gran i joventut** (habitatges d'ús social específics lligats a moments evolutius clau), **famílies monoparentals i infància** (actuacions immediates amb habitatges d'emergència en condicions adequades), persones amb problemàtiques de **salut mental i discapacitat** (reserva de parc públic, suport i assessorament jurídic per prevenir abusos i discriminacions) i **dones víctimes de violències masclistes** (suport específic per assegurar una bona transició des dels recursos d'acollida o els pisos pont fins el moment en què puguin fer front a un lloguer de manera autònoma).

2.2. Drets energètics

✓ Garantir l'**accés universal als subministraments bàsics** de tots els habitatges, inclosos els ocupats de manera irregular mentre no es reallotja les persones ocupants.

✓ **Sancionar les companyies subministradores** que incompleixen la Llei 24/2015 i establir convenis perquè **assumeixin els deutes acumulats** per les llars en situació de risc que no han pogut fer front als pagaments.

✓ Consolidar i ampliar els **serveis d'assessorament energètic** i facilitar l'acondicionament dels habitatges per millorar l'**eficiència energètica** i reduir el cost dels subministraments.

2.3. Sensellarisme

✓ Fer efectiva tan aviat com s'aprovi –i prendre com a referència, en tot cas– la **Llei pels drets de les persones sense llar** impulsada per entitats del tercer sector i en tràmit actualment al Parlament de Catalunya.

- ✓ Realitzar **recomptes i censos** de persones que dormen al carrer de manera periòdica, amb un seguiment comparatiu al llarg del temps, per dimensionar la realitat de les persones sense llar i saber quin grau de vulnerabilitat pateixen.
- ✓ Prioritzar l'accés a un **habitatge estable**, consolidant i ampliant el model *Housing First*, i explorar alhora altres vies d'allotjament que permetin garantir un sostre digne a les persones en situacions cronificades de carrer amb un alt grau de vulnerabilitat.
- ✓ Potenciar una **visió metropolitana** del sensellarisme perquè les persones puguin ser ateses al seu municipi.
- ✓ **Garantir el padró i la targeta sanitària** a totes les persones sense llar perquè puguin anar al metge amb normalitat i accedir als recursos que ofereix el municipi.
- ✓ Incloure totes les situacions d'exclusió residencial (categories ETHOS) en les **normatives de serveis socials**, en base a l'Estratègia i el marc d'acció aprovats per al període 2021-2024 pel Govern català. En el cas de les persones que dormen al carrer, treballar en base als recomptes i censos periòdics i prioritzar l'accés a un habitatge estable (models *Housing First* i *Housing Led*), explorant alhora **altres vies d'allotjament** que permetin garantir un sostre digne a les persones en situacions cronificades amb un alt grau de vulnerabilitat.

2.4. Fiscalitat

- ✓ Posar en marxa instruments i incentius fiscals: crear **impostos específics i directes per finançar polítiques d'habitatge**, impulsar incentius al lloguer i reclamar l'impost de successions com a mecanisme de redistribució. Per part dels ajuntaments, incentivar el lloguer social del parc d'habitatge privat mitjançant la **bonificació total o parcial de l'IBI**.

3. GARANTIA D'INGRESSOS

3.1. Rendes mínimes i prestacions econòmiques

- ✓ Impulsar nous **programes de garantia de rendes** municipals en base als resultats obtinguts en projectes pilot anteriors, com ara el B-Mincome realitzat a Barcelona entre els anys 2017 i 2019.
- ✓ Avançar cap a un **paradigma basat en la confiança i la responsabilitat** que reconegui el dret a uns ingressos mínims vitals i entengui la prestació com un instrument d'apoderament individual.
- ✓ Apostar per l'autonomia de les persones i promoure la participació en la vida comunitària **sense condicionar els ajuts**, acompanyant des del respecte a la llibertat de cadascú en la línia dels principis de la Renda Bàsica Universal, que ECAS defensa com a paradigma de superació de les rendes condicionades actuals.
- ✓ Equiparar les prestacions i els ajuts de les **famílies monoparentals** als que s'atorguen a les famílies nombroses.

3.2. Treball digne i inserció de col·lectius en risc

- ✓ Combatre la precarietat laboral i la pobresa en el treball establint un **salari bàsic de referència** que assegurï una vida digna tenint en compte el cost de la vida al municipi de residència.
- ✓ Supeditar la contractació pública municipal a **criteris de justícia social i ambiental**, que incloguin entre altres el compliment del salari de referència 'de ciutat'.
- ✓ Donar major **estabilitat al Programa Làbora** impulsat per l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb el tercer sector (ECAS, Feicat i Creu Roja) i **ampliar el seu abast** a tota l'àrea metropolitana.

Barcelona, Desembre 2022